

सर्वोच्च अदालत, एक न्यायाधीशको इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रसाद शाह
आदेश

०७०-WO-०४००

विषय: उत्प्रेषणयुक्त परमादेश समेत ।

सीताराम पुरीको छोरा जिल्ला भापा जुरोपानी गा.वि.स. वडा नं. ७ बस्ने नगेन्द्र पुरी..... १निवेदक

विरुद्ध

वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरण, मुकाम घट्टेकुलो, काठमाडौं समेत ..... १विपक्षी

नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ तथा १०७(२) बमोजिम यस अदालतमा दायर हुन आएको प्रस्तुत रीट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यसप्रकार छ :-

म निवेदक र गुणराज चापागाई समेतका व्यक्तिहरु उपर विपक्षी मध्येका खेमराज गिरीले वैदेशिक रोजगार ठगी मुद्दाको जाहेरी विपक्षी विभाग समक्ष मिति २०६१।१०।१९ मा दायर गरेको रहेछ । जाहेरी अन्य व्यक्ति समेत उपर परे पनि विपक्षी विभागको तर्फबाट म निवेदक माथि मात्र मिति २०६६।१।२७ मा साविक वैदेशिक रोजगार ऐन, २०४२ को दफा ३, २४ तथा हालको वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा १०, ४३ को अभियोग लगाई काठमाडौं जिल्ला अदालतमा वैदेशिक रोजगार ठगी मुद्दा दायर गरेको र उक्त मुद्दा काठमाडौं जिल्ला अदालतमा विचाराधीन रहेको अवस्थामा नेपाल सरकारले मिति २०६६।१०।१८ को राजपत्रमा प्रकाशित सूचनाबाट वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी मुद्दा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट हेरिने गरी न्यायाधिकरणको गठन गरिएकोले काठमाडौं जिल्ला अदालतको मिति २०६६।१।१३ को आदेश ले उक्त मुद्दा प्रत्यर्थी न्यायाधिकरण समक्ष सरी आएको छ । उक्त मुद्दामा प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट मेरो नाममा जारी गरिएको ७ दिने म्याद मिति २०६७।१।३०

मा बेरीतपूर्वक म निवेदकको विवाहित बहिनीलाई एकाघरको बहिनी भनी निजलाई बुझाई तामेल गरिएकोले म निवेदकले थाहा जानकारी नपाई प्रतिरक्षा गर्ने नपाई निवेदकले पाउनु पर्ने सुनुवाईको मौकाबाट बन्चित गरी प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त विपरित प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट मिति २०६७।१।१९ मा म निवेदकलाई १ वर्ष ६ महिना कैद तथा रु १,५०,०००।- (एक लाख पचास हजार) जरिवाना गर्ने गरी फैसला गरिएको रहेछ । सो फैसला सहित कागजातहरुको प्रमाणित प्रतिलिपी कानून व्यवसायी मार्फत मिति २०७०।७।२४ मा सारी हेर्दा साक्षात्कार भएकोले प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट तामेल गरिएको बेरीतको म्याद तथा सो बेरीतको तामेली म्यादलाई आधार मानी म निवेदकलाई कैद तथा जरिवाना गर्ने गरी गरिएको फैसला समेत गैर कानूनी रहेको र उक्त गैर कानूनी निर्णय समेतबाट म निवेदकलाई नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(२), (३)(ड)(च), १३(१)(२), १८, १९ अ.बं. ११० नं., वैदेशिक रोजगार ऐन, २०६४ को दफा ६५, संक्षिप्त कार्यविधि ऐन, २०२८ को दफा ७(२) समेत द्वारा प्रत्याभूत मौलिक एवं कानूनी हक अधिकारको प्रचलनमा बाधा कुण्ठा सृजना गरिएकोले अन्य वैकल्पिक उपचारको अभावमा संविधानको धारा ३२, १०७(२) बमोजिम सर्वोच्च अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत यो रिट निवेदन दायर गर्न आएको छु । प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट मेरो नाममा बेरीतपूर्वक तामेल गरिएको मिति २०६७।५।३० को तामेली म्याद तथा सो म्यादलाई आधार मानी प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त प्रतिकूल मलाई कैद तथा जरिवाना गर्ने गरी गरिएको मिति २०६७।१।१९ को फैसला लगायत उक्त गैर कानूनी फैसला कार्यान्वयनको सम्बन्धमा प्रत्यर्थीबाट लेखिएका अन्य चिठी पुर्जी समेतका सम्पूर्ण काम कारवाही संविधानको धारा १०७(२) बमोजिम उत्प्रेषणको आदेश जारी गरी बदर गरी निवेदकलाई उचित सुनुवाईको मौका प्रदान गरी कानून बमोजिम निर्णय गर्नु गराउनु भनी विपक्षी प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणको नाममा परमादेश समेत जो चाहिने उपयुक्त आज्ञा आदेश वा पुर्जी जारी गरी पूर्ण न्याय पाउँ भन्ने निवेदक नगेन्द्र पुरीको निवेदन पत्र ।

नियमबमोजिम दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी आज यस इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको मिसिल अध्ययन गरी निवेदकका तर्फबाट विद्वान अधिवक्ता श्री पूर्णप्रसाद

गजदेयीले विपक्षी मध्येका खेमराज गिरीले मेरो पक्ष यी निवेदक नगेन्द्र पुरी समेत उपर वैदेशिक रोजगार ठगी मुद्दाको जाहेरी विपक्षी विभाग समक्ष मिति २०६५।१०।१९ मा परी यी निवेदक उपर मिति २०६६।१।२७ मा काठमाडौं जिल्ला अदालतमा वैदेशिक रोजगार ठगी मुद्दा दायर भएकोमा नेपाल सरकारको मिति २०६६।१०।१८ को राजपत्रमा प्रकाशित सूचनाबाट गठित वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणमा सरी आएको, उक्त मुद्दामा प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट यी रीट निवेदकका नाममा जारी गरिएको ७ दिने म्याद मिति २०६७।५।३० मा बेरितपूर्वक निवेदककी विवाहित बहिनीलाई एकाघरकी बहिनी भनी बुझाई तामेली गरिएकोले निवेदकले थाहा जानकारी नै नपाई प्रतिरक्षा गर्न नपाई प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट १ वर्ष ६ महिना कैद तथा रु. १,५०,०००/- जरिवाना गर्ने गरी फैसला गरिएकोले उक्त फैसलाले निवेदकको संविधान एवं कानून प्रदत्त हक अधिकार कुण्ठित गरेकोले निवेदकका नाममा प्रत्यर्थी न्यायाधिकरणबाट बेरीतपूर्वक तामेल गरिएको म्याद तथा सो म्यादलाई आधार मानी गरिएको मिति २०६७।९।१९ को फैसला लगायत उक्त फैसला कार्यान्वयनका सम्बन्धमा भएका सम्पूर्ण काम कारवाही उत्प्रेषणको आदेशबाट बदर गरी निवेदकलाई उचित सुनुवाईको मौका प्रदान गरी कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भनी विपक्षी न्यायाधिकरणको नाममा परमादेश जारी हुनुपर्ने भएकोले हाललाई विपक्षीहरुका नाममा अन्तरिम आदेश सहित कारण देखाउ आदेश जारी होस् भनी गर्नु भएको बहस समेत सुनियो ।

यसमा निवेदकको माग बमोजिमको कारण देखाउने आदेश जारी हुनुपर्ने हो, होइन सर्वप्रथम सोही सम्बन्धमा विचार गर्दा निवेदकलाई वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी ठगी मुद्दामा वैदेशिक रोजगार ऐन बमोजिम मुद्दा दायर भएको र निजलाई कैद र जरिवाना गर्ने गरी मिति २०६७।९।१९ मा वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट फैसला भएको भन्ने मिसिल संलग्न फैसलाको प्रतिलिपीबाट देखिन्छ । तर हाल निजले सो मुद्दामा तामेल भएको म्याद रीतपूर्वक नभएको र आफ्नो विवाहिता बहिनीलाई म्याद बुझाएको तथा विवाहित बहिनी एकाघरको मानिस नहुने भएकोले बेरीतको म्याद तामेली आफूले थाहा नै नपाई प्राकृतिक न्यायको सिद्धान्त प्रतिकूल सुनुवाईको मौका नै नदिई वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट मिति २०६७।९।१९ मा

भएको फैसला उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी पाउँ भन्ने समेत प्रस्तुत रीट निवेदन माग दावी रहेको छ । तर उक्त फैसला भएको करीब ३ वर्ष पछि मिति २०७०।८।२४ मा यस अदालतमा प्रस्तुत रीट निवेदन दर्ता गरेकोले वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट फैसला भएको अत्यधिक समय पश्चात मात्र प्रस्तुत रीट निवेदन दर्ता गर्न ल्याएको देखिन्छ । अनुचित बिलम्ब गरी ल्याएको उक्त रीट त्यसरी बिलम्ब गरी ल्याउनु पर्ने मनासीब कारण र सो कारण पुष्ट्याई गर्ने आधार पनि निजले निवेदन साथ केही पेश गर्न सकेको देखिदैन । आफ्नो कानून र संविधानद्वारा प्रदत्त हक हनन भएकोमा यथासमयमा उपचारको खोजी गर्नु पर्ने हुन्छ । अनुचित बिलम्बले न्याय प्राप्त गर्ने हकलाई प्रचलन गराउन बाधा पार्दछ । आफ्नो विरुद्धमा भएको कारवाई र फैसलाका सम्बन्धमा निवेदकले आफैं उपचारको बाटो नखोजी कानून व्यवसायी मार्फत नक्कल लिई थाह पाएको भन्ने कथन र जिकीर नै उपचार खोज्ने उपयुक्त माध्यम मान्न सकिदैन । वैदेशिक रोजगार न्यायाधिकरणबाट फैसला भएको करीब ३ वर्ष पश्चात मात्र निवेदकको पर्न आएको प्रस्तुत रीट प्रथमदृष्टि (Prima facie) मा नै अनुचित बिलम्ब गरी ल्याएको देखिएको र यस्तो बिलम्ब गरी आएको वस्तुनिष्ठ र कानूनसम्मत कारण पनि उल्लेख नभएको हुँदा बिना मनासीब कारण अनुचित बिलम्ब गरी ल्याएको रीटबाट कारवाही गर्न नमिल्ने भएकोले विपक्षीहरुबाट लिखित जवाफ मगाई रहन परेन । रीट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत:-दण्डपाणि लामिछाने

कम्प्युटर गर्ने:- रामशरण तिमिल्सिना

इति सम्वत् २०७० साल मंसीर २५ गते रोज ३ शुभम् .....